

DISSERTATIO INAUGURALIS IURIDICA
DE

FEMINA MUTUUM
CONTRAHENTE
BENEFICIORUM MULIERIVM
EXPERTE

QUAM
RECTORE ACADEMIAE MAGNIFICENTISSIMO
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO

DOMINO

CAROLO AVGVSTO

DVCE SAXONIAE, IVLIACI, CLIVIAE, MONTIVM, ANGARIAE
ET GVESTPHALIAE REL.

EX DECRETO ILLVSTRIS IVRECONSULTORVM ORDINIS

PRAESIDE

CAROLO FRIDERICO WALCHIO

IUR. DOCT. COD. AC NOV. PROF. PVBL. ORD. SERENISS.
DVC. GOTHAN. ET ALTENBURG. CONSILIAR. AVLICO
GVR. PROVINC. SAXON. COMMVN. ADSESS. AC IVRECONS.
ORDINIS ET SCABINOR. COLL. SENIORE HVIVSQVE

H. T. DECANO.

PRO SVMMIS IN VTROQUE IVRE HONORIBVS
CONSEQVENDIS

DIE XX. IVN. CIOIOCLXXVIII.

ERVEDITORVM DISQVISIONI SVBMITTIT

A V C T O R

IO. ERNEST. BERNHARD. EMMINGHAUS

IENENSIS, SOCIETATIS DVCALIS TEVTON. COLLEGA.

I E N A E
LITTERIS STRAVSSIANIS.

QVANTA cura maiores nostri Germani, imo et Romanorum Legislatores cauere studuerint, ne sequior sexus, quem, TACITO *a*) teste, magno semper honore prosequi solebant progenitores, pro naturali, quae in feminis est, imbecillitate ac iurium imperitia, deciperetur, nec ingenii virilis superioritate induceretur ad contrahenda negotia ipsis praeiudicantia, neminem fugit, qui in iure nostro saltem dupondium sese fatetur. Nonnullae

A

lae

a) TACITVS de moribus Germanorum, c. VIII.

lae exinde veterum Germanorum *b)* constitutiones, et variae prouinciarum ordinationes originem trahunt, praecipue autem ex parte Romanorum, celeberrimo illo senatusconsulto Velleiano, Nouellae 134. capite 8, et authentica ista: *si qua mulier*, media aetate a iurisperitis, quos illa tulit, codici inserta, feminarum priuilegiis prospectum esse, constat, quibus sancitum, vt mulieres ex intercessione neutiquam pro extraneo, vel pro marito soluere, essent obligatae, ita vt etiam ex ista conueniri non possint, nisi de vigore SCti vbiq; instructae, beneficii expresse renunciauerint *c)* ac nihilominus sese fideiubendo obstringere voluerint: quae quidem renunciatio vxoribus pro maritis intercedentibus nequidem permissa erat, sed expressis authenticae verbis prohibita.

RATIO principalis, qua posterior haec constitutio niti videtur, in eo procul dubio versatur, quod praesumptio inter Romanos emerit, vxorem ad eiusmodi intercessionem, ex qua rei familiaris detrimentum facile pati possent *d)* a marito plerumque dolose, fraudulenter, obrepticie, imo et blan-

b) praesertim SAXONVM ET ALI-
MANNORVM qui voluerunt, *nen-
nuer sine mundo aliquid in iudicio per-
ageret. vid. Spec. Saxon. L. 1. art.
45. L. 11. art. 63. Ius Prouincia-
le Alemann. c. CCXLI. apud SCHIL-
TER. in Thesuro antiquit. teuton.
T. II. p. 139. et 141.*

c) hanc renunciationem, prae-
sertim si extrajudicialiter et absque
causae cognitione facta sit, inten-
tioni legislatorum ac iuris analogiae
contrariam esse, arbitrantur nonnul-
li legum interpretes. Attamen pra-
xis et obseruantia fori illam iusti-

ficant. vid. LEYSER *meditar. ad
Pand. L. XVI. Tit. I. Spec. 170.
GAILII obseruar. 77. num. 1. et
alios.*

d) L. 2. §. 2. ff. ad SCcum Vell.
Altera enim, quam L. 1. §. 1. h. t.
adiicit huius dispositionis ratio, quam
vt plurimum allegant Doctores apud
nos parum referre videtur, quam
praxis hodierna illam ignoret. Imo
dubium adhuc est, vtrum interces-
sio proprie sit munus ciuile vel viri-
le, an potius officium iuris gentium
L. 5. D. de I. et I. LAUTERBACH
*ad h. t. §. 2. Et si intercessio viri-
libus*

blanditiis, aliisque mediis persuasoriis ineptis seduci, aut minis etiam compelli: id quod pro virili parte impediendum putabant, ac ideo lege ista prohibitoria mulieres a virorum sollicitationibus, earumque effectu liberare volebant. Qualem arctamen Germani ignorabant praesumptionem; imo penes illos pleraeque rationes, ob quas vxori Romanae non licuit intercedere pro suo marito, cessabant, ita, vt potius pietatis et virtutis studio vxoribus fideiussorem pro suo coniuge suadebant, et commendabant ad amoris et fiduciae vinculum inter coniuges strictius colligandum, quibusque intererat maxime, quo minus negotia, licita saltem, semel bona fide pertractata, postea corruerent, nec pacta alias rite conclusa, rescinderentur. Dabant igitur feminis curatorem e) quocum in iudicio comparebant; cum isto instructae negotia quaeuis rite peragebant, nec ista vmquam prorsus valore destituebantur, licet reuera mulier ex negotio, curatoris consensu firmato, damnum perpeffa sit f). Negotia autem extraiudicialia feminae quidem solae pertractabant; facili tamen negotio iis subueniebant, si doceri poterat, quod laesae fuerint. Quare etiam nulla apud veteres

A 2

res

libus officiis simpliciter adnumerari posset, feminae numquam fideiussendo obligarentur, nec opus fuisset SCto Velleiano si haec ratio procederet, quum iam dudum mulieres ab omnibus officiis publicis ac virilibus fuissent remotae per L. 12. ff. de R. I. et §. 5. *Cod. de postul. vid. de LUDWIG in differentiis lur. Rom. et German. in fideiuss. vxor. diff. 1. n. 1.*

e) Feminarum quamque apud Germanos in tutela esse docent EN-

GAV in *Elem. Iur. Germ. ciu. L. 1. §. 473.* VLPPIANVS in *fragment. tit. II. SCHILTERVS Exercitat. 37.*

f) vid. BEIER D. I. G. p. 126. CARPZOV. P. II. *constit. 15. def. 33.* Contrariam sententiam hodie plerumque esse receptam statuit THOMASIVS in *diff. de vsu exiguo SCri Velleiani in for. German.* Vix autem credo, restitutionem in integrum ex intentione veterum legislatorum hic locum habuisse.

res dispositio reperitur, qua facultas mulierum ratione intercessionis limitata fit. g)

POSTQVAM vero iura peregrina in Germania nostra introducta erant, Romanum nempe et Canonicum, quod sacrosanctae religionis nostrae christianae doctrinas legibus civilibus immiscere ac legislatorum constitutiones istius principis magis accommodare voluit, haecce materia multis proinde ambagibus innodata est. Attamen Senatusconsultum illud Velleianum apud nos, plerumque sicut penes Romanos h), Authentica autem sic restricta valet, vt vxor illi iurato cum effectu renunciare possit.

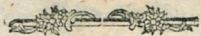
HISCE praemiis, vt propius proposito accedam, ad curatius paululum considerandum me accingo, an, et quatenus istae legum dispositiones ad casum, vbi femina mutuum contraxit, applicari possint, ita vt ex beneficiis earum commodum percipiat; id quod statim sequentibus videamus.

§. I.

MVTVVM est contractus realis, quo res fungibilis ita traditur alicui, vt eius fiat; et aliquando tantundem in eodem genere restituat. z) Est igitur ex numero contractuum, qui recte concluduntur et obligationem producent, dummodo vterque paciscentium contrahendo valide sese obligare potest, et ius habeat, res fungibiles acquirendi aut alienandi.

§. II.

g) vid. ENGAV Elem. Iur. Germ. 6. THOMASII diff. de usu exiguo civ. L. III. §. 155. DE LUDWIG SCri Vell. in for. Germ. §. 15. DE I. c. IDEM in dissert. de SCro Velleiano in Germania exsule. LUDWIG l. c.
h) videatur tamen STRYK VJ. Perill. HELLFELD Iurispr. for. sec. Pauid. ord. §. 777.
mod. Pandect. ad SCrum Vellei. §. 2-

§. II.

QUOD regulariter quaevis femina super rebus ad substantiam eius pertinentibus eiusmodi contractum rite inire, rem talem fungibilem ab altero accipere, sese ad rem eiusdem generis restituendam obligare, et ex ista obligatione rite conueniri possit, nemo est, qui dubitet. Imo quod cum quolibet extraneo coniunctim mutuum rite contrahat, et ex isto pro rata ad soluendum obligetur, nemo facile negabit, si alioquin pactum istud secundum legum praescripta et constitutiones locorum rite conclusum est. *k*) Quid vero tunc dicendum, vbi alter iste, quocum simul femina tale pactum ingressa est, ipsius maritus esset, et vxor neque pro eo se obligauerit, neque pro eo aperte intercesserit, sed tantummodo in eodem instrumento cum marito principalem susceperit obligationem? an vxor ex tali negotio pro sua rata teneatur, an vero, subducta muliere, maritus solummodo ex illo in solidum obligetur, de eo variae admodum inter antiquiores ac recentiores Iureconsultos sententiae in lucem prodierunt.

§. III.

QUANDO secundum iuris naturalis principia rem consideramus, dubitandum minime erit, vxorem pro sua rata semper teneri, et accessionem mariti ad eiusmodi vxoris contractum nihil omnino eiusdem obligationi detrahere, aut fidem instrumenti infirmare: sanae enim rationis dictamine edocti scimus, quemlibet hominem, iudicio praeditum, ex sua conuentione simpliciter obligari; *l*) nulla etiam fortasse

A 3

huius

k) sic e. gr. in foro Wurttembergensi mulieres auctoritatem curatoris ad mutuum accipiendum adhibere debent, vti monet LAVTER. BACH *Coll. Theor. pract. ad L. XII. ff. tit. I. §. 19.*

l) PFENDORF *de Iure natur. ex Gent. L. III. c. IV.*

huius rei quaestio moveri potuisset, si maiorum simplicitate adhuc uti liceret, quippe qui morum puritate ac sinceritate magis quam ingenii subtilitate et astutia gloriari solebant, et, quantum fieri poterat, omnia negotia ex genuinis sanae rationis principiis diiudicabant; aut si lura peregrina, praefertim Ius Romanum, quo omnis fere hodiernae iurisprudentiae fundamentum nititur, hac de re determinatum quidquam disponerent. Deficiente autem directa eiusmodi dispositione, totum illud negotium Doctorum iudicio relinqui debebat, qui de hinc, prout ex hoc vel illo conspectu rem perpendebant, diuersimode etiam regulas analogiae applicarunt, mox in fauorem creditoris et mariti, saepius autem pro emolumento vxoris sese obligantis, litem dirimunt.

§. IV.

PLACVIT autem plurimis fere inter praecipuos Germanorum Iurisperitos ex doctrina Romanorum de mulierum intercessione huic quaestioni lumen afferre, qui idcirco illam ex Authenticae C. *Si qua mulier*, et Nouellae 134. c. 8. praescriptis, decidendam esse, censent. Statuunt igitur, quemadmodum intercessio vxoris pro marito regulariter nulla esset, ita etiam ex mutuo, simul cum marito contracto, illam nullatenus teneri, nisi probetur, vel totam rem, vel partem eius ad mulierem actu peruenisse. Qualem sententiam fouere videntur imprimis magnorum nominum viri, exquisita aliunde iurisperitia splendentes, LAUTERBACHIVS *m*), BRVNNEMANNVS *n*), BERLICH-

m) Coll. Theor. pr. L. XVI. tit. in Comment. ad Cod. Lib. IV. Tit. 1. ad SCrum Vellei. §. 6. 29. ad SCrum Vellei, Aurb, Si qua

n) Commentar. ad L. fin. D. ad mulier. SCrum Vellei. n. 16. 18. IDEM

LICHIVS o), STRYCKIVS p), MENOCHIVS q), GAILIVS r),
STRUVIVS s), ANTONIVS FABER t), WIBELIVS u), et alii,
quorum equidem auctoritatem in dubium vocare haud co-
narer.

§. V.

ATTAMEN, quum aliud sit, pro altero intercedere, aliud
simul cum illo contractum inire; quum vxor hoc casu suum
potissimum negotium gerat, ac suo proprio nomine contra-
hat, obligationem mariti neutiquam in se recipiat, sed po-
tius ipsa fidem suam principaliter obstringat, haud facile per-
spiciendum erit, quo pacto beneficia muliebria et speciatim
Authentica *C. si qua mulier* huc sit trahenda. Ista enim a-
perte loquitur non nisi de solius mariti obligatione principa-
li, cui vxor tantum intercedendo, ad eius fidem corroboran-
dam, accedit; ad leges correctorias pertinet, ideoque stri-
ctissime explicanda est v), nec ad casus in Corpore Iuris nul-
libi obuientes facile extendenda. Aequè minus etiam ex
ceteris, quas pro coloranda sententia allegant, legibus, col-
ligi poterit, siquidem istae in fauorem dotis tantummodo
quaedam constituunt, quae huc plane non sunt referenda w).
Ipsi e contrario plerique Doctores totam rem ex sanae ratio-
nis principiis, iunctis cum analogia Iuris diiudicandam esse
concedunt, dum variis hominum praesumptionibus senten-
tiam modo inductam suffulcire student; aequitas autem nat-
uralis feminas aequè ac masculos ex chirographo obstringit,
et

- o) *Parr. II. concl. 19. n. 59. et ad Scrum Vell. §. XI.*
173. r) *Cod. L. IV. tit. 21. def. 20.*
p) *Vf. mod. Pand. ad Scrum Vel-* u) *Tract. de contract. mul. cap.*
lei. §. 6. 5. n. 31. sq.
q) *L. III. praesumt. 22. n. 3.* v) *vid. HORN de Interpretat.*
r) *L. II. obseru. 89. n. 1. sq. iurid.*
s) *Synt. Iur. Ciu. L. 16. tit. 1.* w) *vid. GAILIVS l. c.*

et omnes hominum constitutiones in dubio sic interpretandae sunt, ut quam minimum a ratione naturali recedant x). Nobis igitur nimis durum videtur, in eiusmodi casu, ubi reuera causa ex aequo et bono est decidenda, creditori, qui bona fide cum femina honesta ac libera mutuum contraxit, sua ex parte pecuniam numeravit, ac ideo etiam altera ex parte restitutionem expectat, nimia tantummodo subtilitate, aut praeiudicata opinione commoti, iudicis auxilium contra eandem feminam simpliciter denegare, aut ei pergrauissimum illud onus, probandi, quod res in utilitatem illius sit versa, imponere velimus. Facile enim, si in hac probatione defecerit, id quod creditori, tamquam extraneo, omnino absque sua culpa contingere posset, et maritus fortasse egens sit y), totam sortem, quam mutuo dedit, perdere posset; rursus altera ex parte, ubi maritus soluendo erit, iterum absque ratione sufficiente iste nimis degrauaretur per solutionem totius, quod pro parte tantummodo accepit, si forsan media probandi illi deessent, quod reuera in rem vxoris pecunia versa sit.

§. VI.

FACILI profecto negotio argumenta, quibus illorum sententia fulcitur, refutari possunt, mihi que semper magis placet mitior sententia IVST. HENN. BOEHMERI z), qui purissima Iuris Naturae praecepta amplecti mihi videtur, dum euincit, vxorem aduersus creditorem de obligatione ex mutuo simul cum marito contracto ipsam interpellantem, SCto Vel.

x) vid. GRIEGER princip. Iur. natural. L. IV. c. 1. th. 2. not. 3. 4.

y) quem quidem casum excipit CARPZOV. P. II. Confit. XVI. def. 4. suadens, vxorem pro mari-

to egente semper teneri: quum autem distinguere non liceat, ubi lex non distinguit, etiam huius sententiae subscribere non audemus.

z) vid. eius dissertat. de efficacia mulierum intercessionis, c. III.

Velleiano et authentica *si qua mulier* in regula sese tueri non posse, sed pro rata saltem omnimodo teneri. Quando enim ICtorum supra inductorum enunciationes curatius paululum perlegimus, facile intelligendum est, fundamenta earum hacce potissimum ratione posse complecti, quod duplex contra creditorem in casu obuiro vxorem conuenientem, militet praesumptio; prima nempe obligationi vxoris intercessionem palliatam subesse, altera, vxorem vi, dolo, metu etc. a marito ad contrahendum fuisse compulsam, et pecuniam soli marito esse numeratam, cum ad eum imprimis administratio pertineat.

§. VII.

PRIOREM, quam modo indicauimus, praesumptionem ex eo deriuare student, quod coniuges in eodem instrumento sese obligantes tamquam correi sint considerandi ac diiudicandi, correi autem vice mutua fideiussores essent. Quum autem fideiussio vxoris pro marito propter Authenticam C. *si qua mulier* et Nouellam 134. de iure subsistere nequeat, etiam prius tollendum esse suadent, ac ideo totam vxoris obligationem ex instrumento, vbi simul cum marito contraxerit cessare existimant. Iam quidem dubium non est, quod vxor intercessisse videatur, vbi reuera cum marito obligationem correalem inierit, eiusque intercessionem pro rata mariti, obstantibus feminarum beneficiis effectum producere non posse; ast nihilominus varia sunt, quae huic argumento nostra ex parte modo legitimo opponi queunt.

§. VIII.

PRO primo enim confectum neutiquam est, quod in eiusmodi casu, de quo nunc sermo nobis est, semper existere debeat correalis obligatio. Casus enim omnino occurrere

B

pote-

poterit, vbi vxor et maritus in eodem instrumento mutuum quidem contraxerint, attamen eo pacto, vt singuli pro rata sua tantummodo obligentur, siquidem nullibi vxori prohiberetur est, sese, absque animo pro marito intercedendi simul cum eo obligare, vt bene monet CARPZOVIVS *a*). Imo constat ex clara legis dispositione, correalem obligationem, seu in solidum, locum non habere, nisi expresse ita conuentum, vt plures in solidum obligentur et acquirant, aut ex singulari ratione lex plures in solidum teneri iubeat. *b*). Certe autem nullibi in Iure talem legis dispositionem inuenies, vbi sancitum esset, quod coniuges in eodem instrumento sese obligantes, pro correis sint existimandi. Quodsi vero ex simultaneo contractu ad correalem obligationem et mutuum intercessionem statim exinde proficiscentem concludere velles, et ideo validitatem illius contractus, quatenus mulierem spectat, impugnare, mulier etiam ex nullo contractu cum extraneo quouis inito teneretur, obstantre Senatusconsulto Velleiano, id quod absolum esset, et clarae legi contrarium *c*). Ipse etiam concedit ac docet LAVTERBACHIVS ex lege quadam digestorum *cc*) Senatusconsultum locum non habere, quando creditor, cum quo mulier ab initio contrahit, nesciuerit, ipsam pro alio intercedere. Vnde autem, quaeso, creditor scire poterit, an intercessio adsit, nec ne quando neque ex instrumento, neque ex legum dispositione ista concipi potest? Quare igitur ratio nulla existit, cur, pro materia subfrata, vbi plane abest correalis obligatio et fideiussio, beneficii muliebribus locum dare, et vxorem ab obligatione, id quod pro parte accepit, etiam pro rata sua soluendi, liberare velimus.

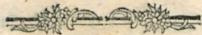
§. IX.

a) *Constitut. XVI. P. II. def. 4. risprud. for. §. 339.*
n. 1. et 4.

c) *L. 17. §. 2. ff. ad SCrum Vellei.*

b) *vid. Perill. HELLFELD. Iur.*

cc) *L. 4. pr. ff. ad SCrum Vell.*

§. IX.

SED posito etiam, pro secundo, casum reuera adesse quo coniuges correaliter sese obligassent, ideoque in solidum teneri vellent, attamen quomodo dicta *si qua mulier* Authentica et Nouella 134, etiam obligationem vxoris pro rata mariti adimat, ad alteram chirographi partem, vbi vxor principaliter sese obligauit, sit trahenda, nusquam perspicio. Nihil enim commune habet intercessio cum obligatione principali *d*); haec sine dubio subsistit, quamuis eius accessorium, intercessio nempe pro parte, quam maritus accepit, corruat: quare etiam mulier, quando cum extraneo simul contraxit pro sua rata saltem omnino tenetur. Quando autem beneficium ex Senatusconsulto Velleiano eius obligationi non obstat, cur, quaeso, non idem statuere volumus, si vxor cum marito tamquam correa sese obligauerit? Quod si enim Nouellam 134 et Authenticam, *si qua mulier*, ea, qua par est, diligentia perlegimus, facile apparet, recentiores istae dispositiones reuera nil noui constituisse, nisi quod intercessionem vxoris pro marito, etiam post biennium reiteratam, pro inualida declarent. Vnde quidem colligitur eiusmodi intercessionem apud Romanos magis exosam fuisse, quare etiam apud nos prohibita censetur renunciatio beneficiorum muliebrium, vbi res mariti agitur; quod vero principalem vxoris obligationem attinet, perperam Iureconsulti inter maritum et extraneum distinguunt.

B 2

§. X.

d) vid. Perill. HELLFELD Commentar. de Intercess. mulier. et ICto Vellei. §. 28. Porro quoque feminae obligantur, si intercessioni aliud accedit negotium obligatorium. Hoc enim casa, licet intercessio in se non obliget, feminae tamen ex negotio, cum intercessione coniuncto omnino obligantur. EIVSDEM Iurispr. forens. §. 923: Ex correali obligatione ultra suam ratam band tenetur.

§. X.

AD alterum nunc progrediamur, quo ICti dissentientes plerumque nituntur, argumentum, quod nempe in casu obuiio praesumptio intercedat, doli mali etc. ex parte mariti, et pecuniam soli marito esse numeratam; et siquidem ista praesumptionibus iuris nequiquam est adnumeranda, ac nullibi in legibus fundata, imo etiam aequitati naturali repugnat, multum abest, ut ista sufficiat ad onus probandi in creditorem deuoluendum. Afferunt nempe BRUNNEMANNVS et BERLICHIVS, quibus inter recentiores praesertim accedit opinio viri illustris DAV. GEORG. STRUBEN e), Iureconsulti longe ante alios eminentis, tale mutuum; quod coniuges simul contrahant, ad sustinenda matrimonii onera plerumque contrahi; cum autem ista incumbant marito, et vxor opus non habeat pecunia, rite praesumendum esse, pecuniam istam ad solum maritum, tamquam potentio-rem, et cui vxor contradicere non audeat, peruenisse, et summatim totum istud negotium ad decipiendam vxorem, eamque beneficiis legum, modo dolo et fraudulento, priuandam, inritum esse, arbitrantur; adeoque nullam exinde vxori obligationem exoriri, si vel maxime ipsa confessâ sit, pecuniam in suam vtilitatem esse versam; sed ne tunc quidem quoad suam ratam teneri. f) Desiderant potius simpliciter, ut creditor probationem versionis rei in vtilitatem vxoris suscipiat, illamque modo legali absoluat, priusquam ex eiusmodi contractu istum conuenire possit.

§. XI.

SED omnia haec, vbi propius dilucidantur, exiguae grauitatis esse videntur, ac parum argumenti afferre, ex quo

e) vid. *dessen rechtliche Bedenken* P. F. ROMANVS in *diff. de SCis* n. LXXVI. *Velleiano* §. 48.

f) vid. etiam GAILIVS *loc. cit.*

quo colligendum fit, maritum reuera totius fortis debitorem esse.

Quoad primum enim aequo animo concedimus onera matrimonii ad maritum potissimum spectare; attamen exinde haud facile bene fundatum quidquam induci poterit, quoad vsque extra dubium nondum est, quod mutuum ab amobus coniugibus simul contractum onerum matrimonii sustentationem semper et indistincte pro obiecto habeat. Totidem ac tantundem potius casus cogitari et obuenire poterit, ubi coniuges argentum aliunde sumant, rationibus plane diuersis compulsi, v. c., ad vitam amoenius, commodius degendam, adhuc vel illum scopum communem attingendum, hoc vel illud negotium pertractandum ex quo aequale amobus commodum, voluptas, honos aut alia satisfactio contingit, quae tamen nihilominus ad onera matrimonii non sunt computanda, tunc autem ratio nulla existit, cur media ad finem communem pertinentia non itidem inter vtrumque iustis partibus distribuere velimus. Saepius imo contingere poterit, vt tale mutuum ad vxoris commodum praecipue redundet, et v. c. ad commodiorem ipsius in statu viduitatis sustentationem, ad bonorum dotalium meliorationem, aut alia quaecumque vxoribus fauorabilia tendat, ita, vt eo minus obligationi ex mutuo proficiscenti sese subtrahere; aut totum onus soluendi in solum maritum deuoluere possit, quando vel maxime res dubia fit, et nulla in instrumento mutuum contrahendi causa fuerit expressa.

Et si vxor pecunia numquam egeret, vnde, quaeſo, bona ista paraphernalia apud Romanos, et receptitia inter Germanos notissima, originem traxissent? Quid quod ipsi LAVTERBACH, BERLICH et BRVNNEMANN concedunt vxorem omnino teneri, *si ad communem negociationem, vel familiae conseruationem maritus et vxor mutuum acceperint pecuniam?* Nonne autem probabilius est, pecuniam, quam coniuges coniunctim sumunt, etiam ad vsus amoborum peruenisse,

quum generalis praesertim adfit praesumptio, quod, si plures pecuniam acceperint *g*) proque illá sese obligauerint, singuli eorum ratam suam acceperint, et in suam utilitatem vertent.

§. XII.

SED quid dicendum, quando instrumento forsan expresse adiectum sit, mutuum istud ad hoc vel illud matrimonii onus sustinendum, esse contractum? Equidem tunc nihilominus, uxorem ex illo teneri arbiträrer, etsi vel maxime nulla inter coniuges communio bonorum obtineat, dummodo ista sponte ad onus hocce simul cum marito sustinendum sese obtulerit, ac in ipso chirographo hoc declarauerit; siquidem nulla existit lex prohibitiua, quae soli marito onerum matrimonialium sustentationem iniungat; et quando omisso cuiusdam actus nullibi prohibita est, libera manebit semper facultas, per exercitium istius actus commodis renunciandi, quae dispositio legis nobis concedit.

§. XIII.

PROBE hoc mihi notandum videtur imprimis contra sententiam modo laudati summi viri DAVID. GE. STRUBEN, quando existimat, perspicuum non esse cui bono mulier pecuniam aliunde sumere veller, quum neque in societatem quaestus mariti veniat, nec familiae alimenta subministrare debeat ideoque uxorem, qui tamquam correa contractui mariti accedit, simpliciter pro fide iubente declarat.

HOSPEs plane esset inter Germaniae nostrae incolae, qui nesciret, quo ardore ac studio uxores quaestui ac negotiis maritorum sese immisceant, qualem industriam et curam illae

g) Si plures autem pecuniam acceperunt, singuli pro rata tenentur. LAVTERBACH coll. sbeor. praef. libr. XII, Tit. I, de reb. cred. §. 21.

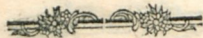
lae plerumque in rei familiaris conseruatione figant, et quantum illis saepe inter sit, vt fidem maritorum tueantur. Quamuis enim penes Romanos, vbi diuortia erant frequentissima, et vxor haud facile resistebat rogationi mariti, vne bonis denudata domo expelleretur et in egestate relinqueretur, vbi nullum in re famliari quaestum faciebant vxores, iisque perinde erat, an maritus ibi proficeret, an detrimentum caperet, ac regulariter nulla erat in iure ciuili coniugum successio, minus bene consultum videbatur vxori, quae mariti mutuum contrahentis negotio sese immiscebat; plane diuersa tamen est indoles coniugum Germanorum. Apud nos enim matrimonia sunt indissolubilia, vxor plerumque acquirit simul cum marito, sentit cum illo rei familiaris detrimentum, admittitur coniux superstes ad hereditatem defuncti *b)*, si propria bona conferre vult; nullam e contrario vxori periculum imminet, si votis mariti satisfacere et illius contractui accedere nolit. Quare etiam Germani semper facilius indulgebant fideiussioni vxoris pro marito quam pro extraneo, donationem inter coniuges sustinebant, communioni bonorum inter illos locum dabant, etc. ex quibus colligitur, quod pro conditione nostrorum matrimoniorum nulla fraudis suspicio cadere possit in maritum cuius contractui vxor accedit.

§. XIV.

quod si porro Doctores ex eo quod maritus sit administrator bonorum vxoris, argumentari student, omnem pecuniam soli marito fuisse numeratam, ideoque idcirco creditori, vxorem conuenienti exceptionem non numeratae pecuniae obtinere, hoc etiam minus nihilo referre videtur.

POSITO enim, neuiquam verum concesso, omnem pecuniam, quam coniuges simul aliunde sumunt, marito soli numerantur.

b) vid. LYDWIG Diss. iur. Rom. et Germ. in success. coniug.

merari, vxor tamen nihilofecus ex facto eius; tamquam administratoris, tenebitur, si ipsa chirographum subfignauit, quandoquidem etiam minorennis ex facto tutoris aut curatoris obligatur ^d). Nemo autem dicet, meliorem esse mulieris quam minoris conditionem, quum ista non alia ex causa restituitur, quam maiores ^k), et summam femina, maturioribus ingenii viribus praedita, minoribus neuiquam sit aequiparanda, sed nusquam fere eorum priuilegiis utatur, vbi de iure tertii cuiusdam sermo est. Leges praeterea bonorum vxoris administrationem minime ob eius imbecillitatem, sed eo fine concederunt marito vt tamquam usufructuarius commodum exinde percipiat; attamen de substantia istorum bonorum libera restat vxori disponendi facultas, dummodo maritus in eius facta consentit, id quod iuste exinde colligitur, quod simul cum illa contrahat. Capessendum ergo neutriquam est, quomodo ista bonorum administratio marito praedictum ferre, aut eum obligare possit, vt solus ex propriis soluat, quod mulier simul cum eo mutuo accepit, licet pecunia vel maxime ad eius manus fuerit numerata.

§. XV.

QVICQVID porro ex Iureconsultorum, qui in contrarium sententiam tulerunt, opinionibus colligere potuimus, praesumptionibus nititur hominis quae, vbi per praesumptionem iuris, aut fortiozem facti praesumptionem eliduntur, merito loco cedere debent ^l) et onus probandi versionem in rem vxoris ad creditorem aut maritum deouluere nequeunt.

Quan-

^d) vid. Perill. HELLFELD. *Iurisp. for.* §. 782. §. 9. *Instit. de iur. stipul.* l. 5. ff. de R. I.

9. *tit. 21. l. ult. ff. ad SCrum Vellei.*
^l) CARPZOV *Iurisprud. for.* P. 111. *constit. 1x. def. 8. n. 7.* Perill. HELLFELD *Iurisprud. for.* §. 152.

^k) ANT. FABER *L. IV. Cod. def.*

Quando igitur doctores super laudati ex simultanea vxoris obligatione praesumptionem doli mali ex parte mariti, et intercessionis palliatæ extorquere student, æquior pro nobis semper militat praesumptio iuris, quod quilibet in dubio pro honesto sit habendus *m*): omnia inter coniuges bona fide agantur, nec aliud quidquam actum, aliud simulatum sit, donec probetur contrarium. Lubentius igitur maritum in bona fide versari, illudque mutuum simul cum vxore optimis quibuscunque rationibus interpellatum, et sincerrima plerumque intentione contraxisse, nec non partem dimidiam in utilitatem vxoris versam esse, in dubio praesumendum erit. Id quod etiam tenore chirographi simpliciter confirmatur. Quod si vero vxor huius valorem in dubium vocare, aut eius contrarium forsân probare conetur ac demonstrare, subscriptioni suæ reuera intercessionem palliatam interfuisse, aut dolum malum ex parte mariti, aut pecuniam sibi numeratam, et in suam rem versam non esse, in reconuentione istud deducere poterit, ex chirographo autem, tamquam documento guarendigato, simpliciter tenebitur. *n*)

§. XVI.

Quid enim sibi vult praesumptio aut coniectura, hunc vel illum pecuniam accepisse, illum vel istum verum sortis debitorem esse, vbi res dubia non est, et de veritate satis constat? *o*) Obstat autem vxori propria chirographi subscriptio, qua

m) l. 18. §. 5. ff. de probat. et praesumpt.

n) L. 13. Cod. sub fin. de non numer. pec. l. 25. fin. ff. de probat. et praesumpt. SCHILTER exercit. 22. ab. 20. SCHAVMEYER pr. prax. L. II. cap. II. §. II. III. 10. LVDW. SCHMIDT practisches Lehrbuch §.

790. THOM. HAYM de stylo curiae L. XI. tit. II. §. 8.

o) Dubium autem non est, quod pars aduersa confiteatur, et instrumentum quod confessionem prodicantem quam propria confessio contra scribentem plene probat. Perill. HELLD. FELLD Iurisprudenz. for. §. II. 46.

constitetur, sese ipsam, non autem solum maritum pecuniam accepisse. Haec confessio pro argumento omni exceptione maiori merito accipitur, et fides ei habetur, donec probetur contrarium. *Quemadmodum enim, inquit LAVTERBACH p), in verborum obligatione, si quis verbis pecuniam accepisse fatetur, et stipulanti promittit, se eandem restitutum, obligatur non ex numeratione, sed ex ipsis verbis et stipulatione, ita etiam res se habet in literarum obligatione. Tunc enim numeratio ex literis praesumpta tantum est causa impulsiva, ipsa autem scriptura et promissio in scriptura facta vera est fundamentum et causa obligationis et actionis §. vii. Instit. de literar. obligat. et §. f. I. de oblig. ibi: scriptura obligetur.*

PARVUM igitur proficeret, si vel maxime concedere vellemus praesumendum esse, quod plerumque fit, et mutua ut plurimum in usum mariti fieri. Talis enim praesumptio, quae ex pluralitate casuum tantummodo extorquetur, nequam sufficit ad fidem documenti gaurentiati inuertendam. Nec etiam obstant, quae modo laudatus auctor illustis, DAV. GE. STRVBEN ad stabiliendam suam sententiam adduxit ex scriptis BERGÈRI, THOMASII et opusculis CRAMERI, quod in negotiis, quae sunt facti, praesumptionibus, quae ex factis praecedentibus et iustis rationibus colliguntur, locus non sit denegandus, sed illae multum valeant. Omnino haec concedere possumus, salva nostra thesi. Locum quidem habent, imo multum valent istae praesumptiones ad releuandam vxori probationem, non se, sed reuera solum maritum esse totius sortis debitorem, omnem pecuniam tantummodo in rem illius esse versam, et accessionem suam intercessionem palliatam fuisse. Negamus autem ac pernegamus, quod istae praesumptiones eiusmodi sint ponderis atque momen-

men-

1159. Confessionem vero mulierum ipsius praedjudicare docet l. 23. C. ad SCrum Vell. p) ad Lib. xiii. Tit. I. ff. §. 43.

menti, vt per se solae fidem chirographi dubium reddere, et onus probandi versionem sortis in rem vxoris in creditorem deuoluere possint.

§. XVII.

RECTE igitur, vti nobis quidem videtur, inquit BOEHMERVS: q) *Quodsi contra fidem chirographi ab vxore scriptum et inductio maritalis ac pecuniae in maritum derivatio praesumetur, nemo tutus esset, qui vel ullam rem in maritum ab vxore contractu translata, ab eo emeret, vel ipsi vxori crederet, quod nemo dicet.* Nonne enim, si eiusmodi praesumptionibus quales in aduersariorum opinionem veniunt, aures semper porrigere vellemus, mox omnis fides in negotiis cum teneriori sexu pertractandis cessaret? Nec etiam ex vlllo chirographo, aut contractu aliunde concluso, vxor amplius teneretur, quoniam semper suspicio adesset, illam a marito fuisse coactam aut seductam, vt instrumento nomen adponat; imo nec vltima testatione marito aliquid relinquere, multo minus cum eo ipso contractum qualemcunque valide inire posset, si tanta contra illum doli praesumptio militaret, id quod absolum vtique esset.

§. XVIII.

VLTRA finem legislatoribus propositum itaque progredi videntur, qui dispositionem Authenticae, de intercessione solummodo loquentis ad obligationes mulierum principales extendunt, ac sensum prohibitionis latissimum adsumunt. Iterum quidem dissentire videtur vir iste magni nominis, eximia iurisprudencia pollens, FRIEDERICVS BEHMERVS, r) quando asserit, vxorem, quae sola

C 2

tam-

q) in *Dissertat. nuper alleg. C. III.*
§. 3. not. h.

r) vid. eius nouum *Ius contrarium* Tit. II, obseru. 103.

tamquam debitor principalis se obligauerit, nihilo fecius beneficio Authenticae *si qua mulier* quandoque defendi. Sicut nobis exemplum causae Silesiacae eorum summo tribunali ante aliquot annos ventilatae, ac in fauorem vxoris reae, quae se sola principaliter obligauerat, decisae. Sed probe notandum, quod debitor expresse allegauerit, creditricem ab initio statim non ignorasse, quod intercessio palliata contractui subsistit, et pecuniam, quam mutuo dederit ad solum maritum peruenire. Haec debitoris assertio omnino totum istud negotium suspectum reddebat, adeo ut ista haud inique ad probationem huius iactatae scientiae admitteretur. Minime vero locus dabatur praesumptioni nec contra maritum; nec contra creditricem: sed tota res ex eo pendebat, utrum rea probationem sibi iniunctam absolueret, ac demonstraret, creditricem feciuisse; negotium cum ipsa pertractatum non nisi simulatum et illicitum glaucoma fuisse. Qua probatione demum exacta rea absoluebatur; et recte quidem. Quisquis enim sciens, obligationi mulieris intercessionem reuera subesse, mutuum cum illa contrahit, utique in dolo versari, et in fraudem beneficiorum muliebrium contraxisse censetur, quorum omnino applicatio locum habet, ubi vxor se ab initio statim ream constituendo alienam obligationem in se deriuat. ^{s)} Nihil etiam refert, quod ipsa creditrix sequioris sit sexus. Vxor enim, quae beneficio sibi concessio sese tuetur, ad se liberandam ab obligatione ex intercessione palliata exorta, non turbat aequae priuilegiatam in exercitio istius priuilegii, ideoque iure optimo vitur exceptione sibi concessa, ^{t)} dummodo probare potest, quod mutuum contrahens ipsa alienam in se suscepit obligationem id quod in regula tamen haud praesumendum est, quare etiam summum Tribunale ream ad probationem

^{s)} l. 4. C. ad Senatusconsultum Vellei.

^{t)} STRYK de iure priuilegiati contra aequae priuilegiatum.

nem quidem admittit, neutiquam tamen creditrici onus probandi contrarium imposuit.

§. XIX.

SIMILEM nobis Vir Perillustris, cuius circa rem iudiciariam merita profecto immortalia erunt IOANN. STEPHAN. PUTTER. u) casum exhibet, vbi mulier instrumento super mutuum a filio ipsius solo primum contractum, absque vilo nouo additamento nomen adposuerat, et paullo post ipsa aliam sortem ab eodem creditore mutuata erat, at tamen instrumento expresse adiciendum curauerat, quod pecunia in usum filii verteretur. Hic utique clarum quam quod clarissimum erat per se, obligationi mulieris ratione posterioris pensionis reuera intercessionem subesse, et eiusdem accessionem ad priorem chirographum solummodo ad fidem filio conciliandam, ideoque animo fideiubendi, factam esse. Haud opus igitur erat ulteriori demonstratione, quod pecunia in usum filii versa sit, et mulier vi beneficii ex S^Cto Velleiano iure optimo subducebatur. Nec obstat *lex 13 C. ad S^Ctum Vellei.* quae aperte loquitur non nisi de pecunia, quam mulier foenoris causa, vt eandem statim alteri crederet, aliunde sumsit. In casu obuius autem animus fideiubendi ex parte matris apparebat adeo, vt plane locum non haberet quaestio, vtrum creditori aut mulieri competat probatio in rem versionis; potius leges ab inclyta Facultate Goettingensi allegatae v) simpliciter sufficiebant, ad causam primo statim aspectu in fauorem mulieris rite decidendam, et plane superflua mihi quidem videretur allegatio sententiae MEVII, existimantis, quod in dubio praesumendum sit, mulierem alienam obligationem suscepisse; quandoquidem rebus sic stantibus nihil dubium erat, sed in media luce caecutire videretur, qui intercessionis vestigia non prima statim specie sentiret.

C 3

§. XX.

u) in den auserlesenen Rechtsfällen
P. 111. decis. 78.

v) l. 8. §. 14. ff. ad S^Crum Vell. l. 4. C. ad S^Crum Vell. l. 8. §. 1. ff. cod.

§. XX.

HAEC cum ira sese habeant, non dubium quidem est, quod obrineat Senatusconsultum, si mutuum vxoris quidem adest, palliatam tamen intercessionem contineat; eam tamen praesumi posse nullo modo concedere possumus, ac merito potius statuendum, probationis onus incumbere vxori. Haud ita pridem lis quaedam ab illustri ordine Iurisconsultorum est decisa, vbi heredes vxoris ad Senatusconsultum Velleianum confugere vellent, haec autem chirographum, quod vna cum marito correaliter creditori dederat, recognouerat; nec vnicuique quidem mentionem fecerat fideiussionis. Haec fuit ratio, cur modo laudati Iurisconsulti ita pronunciauerunt: *Hiernechst hat Provocantens Suchen nicht statt, sondern es sind die in deposito befindliche 20 Mfl. 7 Gr. 9 Pf. Gebürtische Tagezeit Gelder an Provocaten zu verabsolgen.* Illustrant hoc rationes huic sententiae subiectae: — *Joviel die Hauptsache anlangt, einer Ehefrau, welche mit ihrem Ehemann zugleich Geld aufnimmt, und zu der Bezahlung der Haelfte desselben als Mitschuldnerin sich mit verbindlich gemacht, das, was in den gemeinen Rechten von den Verbürgungen der Weibspersonen verordnet ist, anders nicht, als in sofern eine solche Verbürgung unter dem diesfalls von der Frau geschenehen Versprechen verborgen gelegen, und sie dieses vorschützt, zu staten kommen kan, CARPZOV. P. IV. const. 16. def. 4. MVLLER ad STRVV. ex. 21. thes. 11. BOEHMER ex. ad pand. Tom. III. ex 50. P. 404. und der G. Geschwister Mutter nach Anweisung der Acten fol. Act. 23. zu der Schuld, ohne daß sie dabey, daß der Ehemann der Hauptschuldner allein sey, und sie sich nur vermittelst der in ihrem Namen mit ausgestellten Schuldverschreibung für ihn sich verbürget habe, vorgeschürzt, sich bekannt etc.*

§. XXI.

ITIDEM ad illustrandum, quae modo de huius negotii qualitate proposuimus, inseruire nobis videtur casus iste recen-

centior, vbi vxor recognitionem istius documenti quo cum marito ipsa se obligauerat, ea mente recusabat, quod, obstanti Authentica *si qua mulier*, ex isto documento sese teneri haud putaret; vbi autem Illustres Scabini Ienenfes verbis sequentibus in contrariam pronunciarunt: *Auf erhobene Klage, darwider vorgeschützte Einreden, und ferneres Einbringen Vormunds D. S. E. NN. Klägers an einem, I. M. S. und Vormundens E. M. S. Beklagten am andern Theil, so Uns in den diesfalls ergangenen Acten nebst einer Frage zugeschickt, und darüber Unsere Rechtsbelehrung erbeten worden, sprechen wir vor Recht: Daß Mitbeklagter, I. M. S. da er die Schuldverschreibung sub nro. 23: (quod erat documentum, super mutuum 215 Thaler. ab ipso et vxore correa E. M. S. simul contractum) recognosciret — so ist er die von den 215 Thalern und den davon aufgelaufenen Interessen auf ihn kommende Hälfte binnen sächsischer Frist an Klägers Curandin bey Vermeidung der Hülfe zu bezahlen, und die dadurch verursachten Unkosten, nach vorbegehender deren Liquidation und richterlicher Ermäßigung, zu erstatten schuldig. Dabingegen in Ansehung der andern Hälfte der 215 Thaler Mitbeklagter, der S. Vormund des geschehenen Einredens ungeachtet das Document sub nro. 23. in einem anderweit auszubringendem Termin, unter der Verwarnung, daß dasselbe im Unterbleibungsfall für recognoscirt gehalten werden solle, zu recognosciren, und weil er solches vor ietzo nicht gethan, die Unkosten des Termins, wenn sie vorher gehörig angegeben und genüßiget worden, Klägers Curandin zu erstatten verbunden. Ergebet darauf ferner was Recht ist. v. R. w. Quam Ienenfes pronunciauerunt sententiam, eam illustres Scabini Hallenfes, remedio leuterationis interposito, sequentibus confirmarunt: *Auf LeuterungsSchrift und erfolgte Gesetze E. M. S. zu I. Mitbeklagtin und Leuterantin eines, D. S. C. NN. zu D. Klägerin und Leute-**

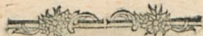

Leuteratin andern Theils, so Uns dieselben in denen diesfalls und vorhin ergangenen Acten zugeschicket, und Unsern Rechtspruch darüber zu ertheilen gebeten haben, erkennen Wir Königl. Preußl. Herzogthums Magdeburg zu Halle etc. etc. nach deren Erwaag und Verlesung vor Recht: Daß es, der eingewandten Leuterung obverachtet, bey dem anz 6ten Julius des 1776sten Jahres eröffneten Urtheil billig bleibet. Allermassen, so viel die erste Beschwerde betrifft, das inducirte Schuld Document sub nro 23 besaget, daß beide, die Mitbeklagte S*** und deren Ebemann das Geld empfangen, sowohl erstere zugleich mit dem letztern der Wiederbezahlung halber sich correaliter verbunden haben, und dann in diesem Falle das Ebeweib zwar nicht für ihren Ebemann zu haften; jedoch ihren Anteil zu bezahlen, allerdings gehalten, hierbey auch ein vorgängiger Beweis, daß solcher Anteil in ihren Nutzen wirklich verwendet worden, in Betracht der bey diesen Umständen dafür streitenden Vermuthung eben nicht erforderlich ist cet.

§. XXII.

QVOD ergo alteram obligationis partem attinet, aequo animo concedimus, vxorem ex intercessione pro rata mariti haud teneri, quamuis tamquam correa sese obligauerit. x) Correalis enim obligationis effectus per Authenticam si qua mulier omnino impeditur, etsi vxor, curatore vel maxime adhibito, beneficio diuisionis renunciauerit, et ipsae Authenticae, ex cuius ipsissimis ac perspicuis verbis patet, eam legibus prohibitiuis esse adnumerandam, quarum transgressio per se nulla est. Attamen, sicut iam supra monuimus, ex Iuris Canonici principiis, quod omne iuramentum seruari vult, quod salua salute aeterna potest,

x) vid. Ill. I. L. SCHMIDT *Liber singularis de fideiussore plaus non obligato* §. 73. n. 8.

potest y), iurata beneficiorum muliebrium renunciacioni locus datur, ita, vt etiam pro marito intercessio fit valida z), et vxor ex illa teneatur, dummodo verbis expressis: *So wahr ihr Gott helfen solle a)*, renunciauerit. Hoc tantum modo addere liceat, opus non esse, vt haecce renunciatio semper coram iudice fiat, sed etiam extrajudicialiter factam valere, dummodo constat, vxorem de beneficio Senatusconsulti Velleiani et Authenticae *si qua mulier*, fuisse certioratam, quare dicti Hallenses Iureconsulti pronunciarunt: *Hierüber Mitbeklagte S*** in mehr erwähntem Schuld- Document dem Senatusconsulto Velleiano und der Authenticae C. si qua mulier, deren hauptsächlichlicher Inhalt in dem Documente selbst mit deutschen Worten bemerkt und ausgedrückt worden, so mit einer absonderlichen nochmaligen Erklärung nicht bedurft hat, vermitteltst Eides unter denen Worten: So wahr ihr Gott helfen solle, renuncirt, und sich also ihrer weiblichen Gerechtigkeiten auf eine rechtsverbindliche Art ausdrücklich begeben hat, gestalten daß dergleichen eidliche Renunciatorn schlechterdings gerichtlich geschehen müsse, eben nicht notwendig, wo es nicht durch ausdrückliche Landes- Gesetze verordnet worden, erfordert wird cet.*

§. XXIII.

VTNE autem mulier, quae beneficiis suis semel valide renunciauerit, post haec ignorantia ac iuris imperitia sese excusaret, communis doctorum opinio est, quod renunciacionem certioratio specialis de beneficiis muliebribus praecedere oporteat. Constat autem de hac certioratione, simul ac mulier

y) GONSALEZ TELLEZ *Comm. ad C. 25. et 28. X de iure iur.*

z) G. L. MENKEN *de valida intercess. mulier. Senatuscons. Vellei renunciantis.*

a) ne hanc quidem requiri formulam, sed iuramentum licet et formula minus solemniter conceptum sufficere, statuit BOEHMER *l. c. cap. III. §. 8.* Omisso etiam actus corporalis regulariter obligationem non impedit, modo vxor sponte nullaque vi coacta iurauerit. REYSER *Medir. ad Pand. Vol. III. sp. CCLXXII. §. I.* Secus in Saxonia, vbi *decisione electorali 25.* corporale iuramentum exigitur.

re, statuit BOEHMER *l. c. cap. III. §. 8.* Omisso etiam actus corporalis regulariter obligationem non impedit, modo vxor sponte nullaque vi coacta iurauerit. REYSER *Medir. ad Pand. Vol. III. sp. CCLXXII. §. I.* Secus in Saxonia, vbi *decisione electorali 25.* corporale iuramentum exigitur.

lier verbis hisce Germanis: *Ich entsage der Rechtswohlthat, welche der Weiber Bürgschaft für ungültig erklärt, renunciauereit, tunc enim vxorem satis instructam fuisse censent ac docent LEYSERVS b) aequae ac STRYKIVS c).* Quorum etiam sententiam fovent laudati Illustres Iureconfulti Hallenses, ac vltiori beneficiorum interpretatione opus non esse arbitrati sunt in sententia modo recitata.

§. XXIV.

CETERVM vbique ad cuiusque Prouinciae ordinationes et vsum fori receptum potissimum erit respiciendum. Quum enim ex intentione Romannorum renunciatio beneficii ex Authentica *si qua mulier* plane locum non habeat d), frustra in eorum legibus quaeritur de modo legitimo renunciandi. Sic e. gr. per se intelligitur, quod vxor in Saxonia et aliis locis, vbi mulieres non sine curatore valide se obligant, quando cum marito simul mutuum contrahere vult, vltioris curatoris auctoritatem adhibere debeat: haud enim sufficere videtur cura maritalis, quando res cum marito simul agitur, eiusque interesse ibi versatur. Secundum Ius commune autem sola vxoris voluntas rite declarata sufficit ad eam pro sua rata obligandam.

b) *Medic. ad Pand. specim. 170.* d) *de LVDWIG in differ. Iur. e) cauz. contract. sect. 1. cap. v. §. 7. Rom. et German.*

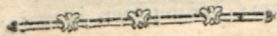

 CONSVLTISSIMO
C A N D I D A T O
 S. D. P.
 P R A E S E S .

Si quid vnquam negotium mihi datum est, quod mihi gra-
 tum fuerit atque acceptum, illud profecto hodie suscipio,
 quum comitari mihi mandatum est in conflictum litterarium
 filium amici aequae ac collegae, cuius iacturam mecum adhuc
 dolent omnes, quibus vera salus academiae nostrae curae est
 cordique, filium inquam, patre suo dignissimum. Quum me-
 moria iurisconsulti illius celeberrimi nunquam mihi ex animo
 excider, non obliuiscar diei illius, quo cum illo ante quin-
 que fere lustra eodem in loco, quem iam *TV, VIR CONSVL-*
TISSIME, occupare vis, vt mihi pararem, ad adipiscendos ho-
 nores, ab illustri iurisconsultorum ordine decretos viam
 disputarem ac recorder simul certaminis, quo paullo post mi-
 hi doctorem quidem; verumtamen iuueni, dissentientis pro-
 uinciam deferret. Memini quoque, summam fuisse studio-
 rum nostrorum cognationem hancque arctioribus me cum
 ipso coniunxisse vinculis: tanto vehementius autem laetor,
 persequi *TE* patris vestigia illumque vna cum reliquis *TVIS*

de academia nostra a primis eius abhinc incunabilis optime
 promeritis TIBI virtutis esse exemplum, ad imitandum pro-
 positum, licet eo sis orbatus; antequam ex pueris excederes.
 Incubuisti iurisprudenciae ante aliquot annos maximo cum
 feruore hocque nomine omnibus, quos aduisti, doctoribus
 TE commendasti. Ipse spectator extitit ac testis laudabilis
 TVAE in iure proficiendi cupiditatis; neque vero TE frustra
 tempus consumsisse in hauriendis litterarum disciplinis; sed
 praeclaram TIBI adquisuisse earum cognitionem, belle testa-
 tur libellus hicce, qui ita est comparatus, ut illum magna
 cum voluptate perlegerem; neque quidquam reperirem,
 quod mihi displiceret. Non nisi fausta quaeuis istis TVIS
 ex progressionibus augurari TIBI possum; ego vero deum
 imploro ac contendo, ut TE per longam annorum seriem
 saluum ac incolumem praestet, quicquid vitam beatam red-
 dere queat ac felicem, TIBI largiatur atque omnia, quae
 suscepturus es, ex animi sententia succedere iubeat. Vale,
 meque fauore prosequi perge. Ienae, d. xx. Iun.

CIOIOCCCLXXVIII.

ORNA.

ORNATISSIMO DOCTISSIMOQUE
DOMINO
C A N D I D A T O

S. P. D.

IO. ERN. BASIL. WIDEBVRG

Qua quidem ego hodie TVI casta perfundar laetitia, TV facile credes, quamvis ipse eam, nec capiam, nec effari queam. Ab ineunte iam iuuentute TVA amantissima, animus TVVS integerrimus et ingenuus; hilarisque, et ingenium TVVM magnum, felicissimum, scientiis solidioribus laetissimum, totum me TIBI dabat placidoque et tenerrimo animi sensu perfundebar. Non tam sperabam, quam certo certius praeuidebam fore, vt TV Matris viduae lugentis, sororis meae dilectissimae filius superstes vnicus, sis quondam solatium magnum fulcrumque et praesidium: Patris quippe desideratissimi, nimis mature proh dolor erepti, premens vestigia, secuturusque exemplum, et de re publica merita. Impleuisti quin non superasti hanc meam spem de TE conceptam indies. Aperiantur TIBI hodie denuo meritorum et honoris portae, vel potius TV aetas TIBI aperis ipse virtute TVA et doctrina, vtraque praeclara. Maeste illa, age res TVAS felicissime: votis dulcissimae Matris, amantissimae patriae, fauori fautorum ingenuorum, et desiderii omnium bene animatorum, vt consueuisti, respondens. Vale mihi que fauere, et me amare perge. Ienae d. XIX. Iun. MDCCCLXXVIII.

PRAE-

PRAENOBILISSIMO
DOMINO
D O C T O R A N D O

S. D. P.

GEORG. CHRISTOPH. GVIL. VOELKER
CONSISTORIO, QUOD HIC EST, DVCALLI AB EPISTOLIS.

Efflagitabat et patriae communis et vetustae amicitiae post felicem TVVM e Liuonia reditum humaniter renouatae vinculum, vt, quam mihi demandabas, prouinciam, in publico TVO honore aduersas TIBI pro eruditorum more tenendi partes, lubentissime susciperem. Suscepi et suauissimae parebo inuitationi. Vt vero in futuri quoque temporis memoriám tessera quaedam illius TVAE in me benevolentiae meique erga TE amoris plane singularis exstaret, ideo doctissimo a TEMET exarato libello hasce lineas adieci, quibus de laurea doctorali multis nominibus egregie promerita non TIBI solum, sed etiam MATRI TVAE, dignissimae matronae, et cognatis, inprimisque toti WIDEBVRGIORVM genti innummeris in rempublicam litterariam meritis iam pridem illustratae, quam ego impense colo, ex animo publice gratulor. Age ergo in nobili maiorum TVORVM curriculo vltius tendens decoribus decora adde, vt in TE perantiquae stirpis TVAE splendorem constitutum et denuo amplificatum videamus.

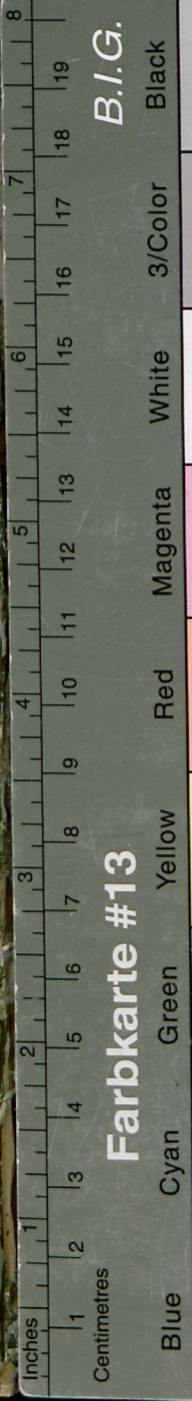
Vale. Dabam Ienae d. xv. Iunii CIOIOCCCLXXVIII.

Jena, Diss., 1778-84

X 230 94 55

B.I.G.

Farbkarte #13

~~4,286~~
2071

1228,5

INAUGVRALIS IVRIDICA
DE

A M V T V V M
NTRAHENTE
DRVM MVLIEBRIVM
EXPERTE

QVAM
ADEMIAE MAGNIFICENTISSIMO
SIMO PRINCIPE AC DOMINO
DOMINO
LO AVGVSTO
IACI, CLIVIAE, MONTIVM, ANGARIAE
GVSTPHALIAE REL.

VSTRIS IVRECONSVLTORVM ORDINIS
PRAESIDE
RIDERICO WALCHIO

NOV. PROF. PVBL. ORD. SERENISS.
ALTENBURG. CONSILIAR. AVLICO
ON. COMMVN. ADSESS. AC IVRECONS.
INOR. COLL. SENIORE HVVSQVE
H. T. DECANO.

VTROQVE IVRE HONORIBVS
ONSEQVENDIS
IVN. CIOICCLXXVIII.
DISQVISIONI SVBMITTIT
AVCTOR

ERNHARD. EMMINGHAVS
TATIS DVCALIS TEVTON. COLLEGA.

I E N A E
IS STRAVSSIANIS.

